

*Ferenc pápa erőteljes fellépésének nyomán 2015. május 23-án, Pünkösöd előtti szombaton San Salvadorban Angelo Amato bíboros, a Szentek Ügyeinek Kongregációja prefektusa mintegy 300 000 hívő jelenlétében **boldoggá avatta** Oscar Romero vértanú érseket, akit 1980. március 24-én gyilkoltak meg a szegények melletti radikális kiállása miatt. Három írással emlékezünk meg e jelentős eseményről.*

„Halál az érsekre!”

Oscar Romero mártíriuma

Senkinek sem tűnt fel a piros Volkswagen Passat, amint lassan gurul, majd megáll az Isteni Gondviselés Kórháza szerény kis kápolnája előtt. Két másik autó követte az utcán a kis kápolna közelében, az egyik tömve volt fegyverekkel, akik elvileg az orgyilkosok elleni „védelmet” képviselték, a másikban két ember ült, akik flegmán figyeltek, és várták a hadművelet végkifejletét.

Egy sovány, szakállas ember, a Passat utasa odaszólt a sofőrnek, Amado Garaynak, aki nem ismerte őt, hogy kuporodjon le, és csináljon úgy, mintha javítani valamit az autón.

Az ilyen tipikusan forró San Salvador-i esteiken a karmelita nővérek nyitva szokták hagyni a kápolna szárnyas ajtaját, remélve, hogy így némi levegő áramlik be a gyülekezet számára. Az Isteni Gondviselés kápolnájának nyitott ajtaján keresztül az orgyilkos tisztán láthatta Oscar Romero érseket, amint homíliáját mondja ezen a barátja édesanyjáért celebrált gyászmisén.

„Kedves nővéreim és fivéreim” kezdte az érsek.

„Azt gondolom, hogy ezen az estén nemcsak Doña Sarita örök nyugalmaért kell imádkoznunk, hanem mindenekelőtt azért, hogy magunkévá tegyük üzenetét, amelyet minden kereszténynek intenzíven meg kellene élnie. Sokan nem értik, és azt gondolják, hogy a kereszténység ne avatkozzon ilyen dolgokba.” Romero érsek az „ilyen dolgokkal” a fizikai világ, a jelen élet problémáira utalt. Majd így folytatta: „Céltalan dolog önmagunkat szeretni, az élet veszélyeitől óvakodni. A történelem veszélybe sodorja az embereket, és aki ki akar térni előlük, elveszíti az életét. Aki ellenben Krisztus iránti szeretetből mások szolgálatába áll, élni fog, ahogy a búzaszem, amely meghal, de csak látszólag. Ha nem hal meg, egyedül marad. Az aratás feltételezi a halált. Csak az hoz gyümölcsöt, ami feloldódik. Az evangélium arra tanít minket, hogy semmit sem használ az embernek, ha megnyeri a világot, de közben elveszíti önmagát. Ettől függetlenül, a jobb jövőbe vetett remény ellenére nem szabad abbahagynunk a fáradozást annak érdekében, hogy újjáalakítsuk ezt a Földet, amely az ember számára a halál utáni élet előfoka. Noha gondosan meg kell különböztetnünk Jézus Krisztus Országától az időbeli haladást, ezt nem szabad elhanyagolnunk, mivel szoros kapcsolatban áll Isten Országával.

Csírájában már jelen van a Földön az Ország, s amikor az Úr eljön, tökéletesen meg fog valósulni. Mi, keresztények ebből a reményből élünk. Tudjuk, hogy Isten megkíván és megáld minden, a társadalom megjavítására irányuló fáradozást, különösen

akkor, ha az a társadalom oly nagyon belebonyolódott az igazságtalanságba és a bűnbe, mint a miénk.”

Ha csak egy pillanatra kinézett volna a kápolna nyitott ajtaján, meglátta volna a férfit, aki éppen célba vette. Félt volna? Megpróbált volna menekülni? Nem számít. Utolsó homíliáját mondva az érsek tudta, hogy a halál már keresi őt, tudta, hogy szavaival közelebb hozza magához a halált. Bizonyára azt is tudta, hogy ha csendben maradna, ha nem emelné fel a szavát a gyilkosságok, az elnyomás, a szegénység ellen, akkor a halál már nem törődne vele. Azokban a napokban olyan sokan voltak a kivégzendők listáján San Salvadorban, hogy a halál bőven olthatta szomját. De ő nem hallgott. Amikor két héttel a halála előtt egy újságíró megkérdezte, fél-e a haláltól, Romero ezt válaszolta: „Ha megölnék, ismét feltámadok majd a salvadori népben. Ezt teljes alázattal mondom önnek, anélkül, hogy kérkednék... Bárcsak népem szabadságát szolgálná a halálom, és a jövőbe vetett remény melletti tanúságtétel lenne! Nyugodtan elmondhatja, hogy ha eljönnek, hogy megölnének, megbocsátásomat és áldásomat fogom adni azoknak, akik ezt megteszik. Remélem, be fogják látni, hogy elpocsékolták az idejüket. Egy püspök meghalhat, de a nép sosem fog elpusztulni.”

Bátorítással folytatta beszédét:

„Kérlek titeket, kedves Testvéreim és Nővéreim, reménységgel, odaadással és önfeláldozással tartásotok mindezt szemetek előtt, és tegyétek meg, ami még lehetséges. Mindannyian tehetünk valamit, még ha csupán annyit is, hogy hozzájárulunk az emberek közötti megértéshez. Ez a példás életű asszony, akinek halálózási évfordulójáról meglemekezünk, talán nem tudott közvetlenül tenni valamit, de bátorította azokat, akik képesek voltak dolgozni és küzdeni. Imái, valamint az igazságosság és a béke iránti vágyakozása halála után is üzen nekünk.

Tudjuk, hogy senki sem hal meg örökre, és hogy azok, akik mély hittel, reménnyel és szeretettel teljesítették feladatukat, el fogják nyerni a koronát. Ebben a szellemben imádkozunk Sarita asszonyért és önmagunkért is...”

Ekkor dördült el a halálos lövés...

Kint, a piros Passatban Garay odafordult, és látta, hogy ismeretlen utasa két kézzel tartva egy pisztolyt, nekítámaszkodik az autó jobb oldali hátsó ablakának. A szakállas alak aztán feléje fordult, és nyugodtan azt mondta: „Hajtson lassan, és ne vegye szívére a dolgot!” Úgy tett, ahogy mondták neki. Senki sem tartóztatta fel az orgyilkost, amint elhajtott.

Meggyilkolásának éjszakáján nagy ünneplés volt a hadsereg és a vezető réteg tagjai körében, azok között, akik megrendelték az érsek meggyilkolását, és azok között is, akik csak örömmel fedezték fel, hogy megtörtént.

Azt az embert, aki ténylegesen meghúzta a ravaszt, sosem fogták el.

*

Romero érsek – tudtán kívül – már 1980. február 17-én elindult a vértanúság ösvényén, amikor levelet írt Jimmy Carter elnöknek, könyörögve, hogy az USA ne küldjön katonai segítséget a salvadori kormánynak. Figyelmeztette Carter elnököt, hogy mindennemű – Amerika által küldött – anyagi támogatást azonnal a salvadori nép ellen fordítanak. Ez a gesztus is meglehetősen provokatív volt, de az érsek hamarosan még eltökéltebb szándékot generált azokban, akik az életéről vagy haláláról döntöttek.

A halála előtti éjszakán az érsek kétségbeesett felhívást tett közzé, hogy valamilyen morális akadályt képezzen az El Salvador-i gyilkosságok továbbterjedése ellenében. Egyenesen azokhoz a katonákhoz fordult, akik azon az éjszakán a leginkább felelősek voltak a fokozódó rémületért:

„Szeretnék sajátos kéréssel fordulni a hadsereg tagjaihoz, kiemelten a Nemzeti Gárda egységeihez, a rendőrséghez és a helyőrséghez. Testvéreim, ti a mi népünkhöz tartoztok. Saját földműves testvéreiteket ölitek – emberi parancsra, miközben Isten „Ne ölj!” törvénye sokkal előrébb való kellene, hogy legyen. Egyetlen katona sem köteles engedelmessé válni olyan parancsnak, amely ellenkezik Isten törvényével. Senki sem köteles engedelmessé válni egy erkölcstelen törvénynek. Itt az ideje, hogy újra hallgassatok lelki ismeretek szavára, és inkább annak engedelmessé válni, mint a bűnös parancsnak. Ezért Istennek és ennek a sokat szenvedett népnek a nevében, amelynek panasz napról napra egyre viharosabban száll a mennyek felé, könyörögve kérlek benneteket, esedezem és parancsolom: Isten nevében szüntessétek meg az elnyomást!”

Romero érsek hitét és bátorságát bizonyítja, hogy annyi neki címzett figyelmeztetést és fenyegetést követően is ilyen szavakat mert kimondani. Azon emberek szemszögéből, akik a salvadori „balosok” elleni erőszakot irányították, a katonáknak mondtak egyenesen káromlásnak hatottak. A salvadori újságok már gyakorlatilag merényletre szólítottak fel. „Demagóg és erőszakos” érseknek bélyegezték, aki „terrorizmust prédikál a

székesegyházból”. Az egyik lap meg is fenyegette: „...jó lesz ha a katonák elkezdik a fegyvereik olajozását.”

Tudnia kellett, hogy vadásznak rá, és hogy már késő visszakozni. Természetesen tudta azt is, hogy halál vár rá. Kedves barátjának, a jezsuita Rutilio Grandénak meggyilkolása óta Romero érsek megértette, hogy az az út, amelyet követ, hová fog vezetni. Bár figyelmen kívül hagyta mások aggodalmát, azért tökéletesen tisztában volt azzal, hogy nincs kizárva: saját mártíriumának talaját készíti elő, s feltehetően azt is tudta, hogy halála erőszakos lesz. Láttá már, hogy mi lett azokkal, akik a politikai rendszert kritizálták Salvadorban. Saját sorsának réme félelemmel töltötte el, mint bárki másé. Szerette az életet, szerette a népet. Egyiket sem vágyott itt hagyni.

Utolsó lelkigyakorlatán, a lelkivezetőjével való megbeszélést követően jegyzetet készített:

„Nem könnyű elfogadni az erőszakos halált, ami igen valószínű a jelen körülmények között. Costa Rica apostoli nunciusa éppen e héten figyelmeztetett, hogy közvetlen veszélyben vagyok. Bátorított engem, emlékeztetve arra, hogy életemet legyen kész átadni Istennek, bármilyen véget érjek is. Említette azt is, hogy Isten kegyelmével képesek lehetünk szembenézni ismeretlen körülményekkel, hogy Isten támogassa a mártírokat, s ha ez valóban bekövetkezik, akkor utolsó leheletemkor nagyon közel fogom érezni magamhoz Istent. De azt is mondta, hogy a halálra szántságnál is nagyobb hősiesség, ha az ember az egész életét Istennek adja – Istenért él.”

*

A templom csendjét megtörő lövés pillanata örökre megmarad a magnófelvételen (Romero érsek beszédeit ugyanis mindig felvették, hogy később rádión leadhassák). A merénylő eltalálta áldozatát, és az érsek halálosan megsebesülve földre rogyott az oltár mögött. Néhány nővér és mások a mise résztvevői közül azonnal odarohantak hozzá, nem törődve azzal, hogy a maguk életét is kockáztatják a kápolnában keletkezett zűrzavarban. De addigra az érsek már halott volt, s a piros Passat a fiatalemberrel tovasuhant San Salvador utcáin.

(A szerk.)

Forrás:

National Catholic Review, 2015. 03. 23.

Kirche In, 2005/3

Der Pflug, 1999. május

„Végre van egy politikai szentünk”

Leonardo Boff gondolatai Romero érsek boldoggá avatásáról

Boff úr, milyen következményei vannak ennek az eseménynek a katolikus egyházra nézve?

Oscar Romero boldoggá avatása a mártírium új értelmezésével ér fel. A hagyományos tanítás és a szentté avatási kongregáció ismérvei szerint akkor válik valaki mártírrá, ha a hitéért vagy a katolicizmushoz való hűségéért halt meg. Romero esetében megváltoztatták ezt a szabályt: Az is szent, aki életével a szegényeket védelmezi.

Mit jelent a mártíriumnak ez az újraértelmezése Latin-Amerika számára?

Teológiai kifejezve ez az esemény azt jelenti, hogy Oscar Romero nem a hit vagy az egyház mártírja, hanem az Isten Országáé, amely nagyobb, mint az egy-

ház, és amelyet nem lehet azonosítani az egyházzal. Ez magyarázza meg azt is, miért vett részt olyan sok államfő a boldoggá avatási szertartáson. Végre van egy politikai szentünk, a szegények mellett kiálló felszabadítási teológia szentje.

Ferenc pápa feloldotta „Recife vörös püspöke”, Dom Helder Camara boldoggá avatásának akadályozását is. Ebben az esetben is hatályon kívül helyezett szabályokat a pápa?

Helder Camarára ugyanaz a szabály vonatkozik, mint Romero érsekre. Camara Brazíliában „olyan mártírnak számít, akit nem gyilkoltak meg”. Az 1964 és 1985 közötti katonai diktatúra idején elnémították őt a tábornokok, neve nem merült föl a nyilvánosságban,

ezért sokan azt gondolták, hogy meghalt; ő – főleg külföldön – ismételten leleplezte a kínzásokat és gyilkosságokat.

Oscar Romero és Helder Camara boldoggá avatásával szerencsés feltámadását ünnepelheti a latin-amerikai felszabadítási teológia?

A felszabadítási teológia sosem volt halott, hiszen a szegények elnyomása végül is nem szűnt meg. Helder Camara pedig a felszabadítási teológia egyik alapítójának számít. A latin-amerikai püspökök 1967-es montevideói összejövetelén, még *Gustavo Gutiérrez* előtt kijelentette, hogy nem a fejlődés, hanem a felszabadítás teológiájára van szükségünk, mondván: a gazdasági fejlődés mindig gazdagságot eredményez az egyik oldalon, és nagy szegénységet a másikon. Ez a helyzet magyarázza meg, miért volt számára olyan fontos a felszabadítási teológia a társadalmi igazságosság szempontjából. Az olyan próféták, mint Helder Camara, mindig megelőzik a teológusokat. Ő is politikai szent, mint Romero érsek, mivel meg volt győződve arról, hogy Isten mindig a szegények, elnyomottak és rászorulóknak oldalán áll.

A latin-amerikai Ferenc pápa személyében először van-e befolyásos szószólója a Vatikánban a felszabadítási teológiának?

Ezzel a pápával új szokások vonulnak be a Vatikánba; ő egyszerű embernek tartja magát, és szívesen tölt időt egyszerű emberekkel. Ezekkel a tulajdonságaival visszaadja az egyház merev intézményének annak emberi, irgalmas arcát. Ő az első latin-amerikai pápa, vele ismét középpontba kerül a felszabadítási teológia. Keresi a szegények közelségét, átöleli és megcsókolja őket, mert szavai szerint ők alkotják Krisztus testét. Ferenc pápa és *Gustavo Gutiérrez* 2013. szeptemberi találkozása számomra világos jele annak, hogy a pápa ismét fel akarja eleveníteni a felszabadítási teológiát.

Astrid Prange

Forrás: www.theologie-und-kirche.de

Leonardo Boff 1938-ban született, a felszabadítási teológia egyik legismertebb képviselője. Nézetei miatt többször konfliktusba került a Vatikánnal, egy időre eltiltották a tanítástól, majd fegyelmi eljárást indítottak ellene. 1992-ben lemondott papi tisztségéről, és kilépett a ferences rendből.

A nagy vezéralak

Interjú *Anita Escher Echeverría* nagykövettel
a 35 éve meggyilkolt *Oscar Romero* boldoggá avatásáról

Echeverría asszony, ön El Salvador berlini nagykövete. Hazájában ön különböző nem-kormányzati szervezetekben lépett föl az igazságosabb társadalmi fejlődés érdekében. Most boldoggá avatták a leghíresebb salvadorit, Oscar Romero érseket. Mi az, ami ma is fontos az ő gondolkodásmódjából és cselekvéséből?

Oscar Romero konzervatív családból származott. Püspökként 1977-ig teológiailag is konzervatív volt. De miután a szélsőjobboldali halálbrigádok meggyilkolták barátját, *Rutilio Grande* felszabadítási teológust, radikális irányváltást hajtott végre. Ez a lépése a legfontosabb! Romero megtért, ahogyan ő maga mondta; teljesen a szegények felszabadításának szánta oda magát. Ezért a katonai diktatúra szemében kommunistának számított, a kommunistákat pedig a doktrína értelmében ki kellett irtani. Romero erősen bírálta a gerillamozgalmat, nem értett egyet különböző vállalkozók elrablásával. De tudta: ha a szegények az emberi jogaikért küzdenek, akkor jogosan védekeznek a fennálló hatalom ellen. Romero érsek nyilvánosan felszólította a fiatal katonákat, hogy ne löjjenek többé a szegényekre: „Ne öljétek meg testvéreiteket!”, más szavakkal: „Tagadjátok meg a parancsot!” Ez a rendszer ellen intézett támadás volt! Ezért a halálbrigádok 1980-ban egy misén lelőtték.

Milyen utóhatásai vannak még ma ennek a brutális gyilkosságnak?

Az „igazságfeltáró bizottság” 1992-ben *Roberto D’Aubuisson* szélsőjobboldali politikust, a halálbrigádok vezetőjét nevezte meg a gyilkosság felelősének. Az ő *Arena Pártja* ma is befolyásos. Az *Arena* hívei dicsérni merészelik Romerót, miközben annak politikusi nem hajlandók felkeresni Romero sírját a san salvadori katedrális kriptájában, amikor külföldi vendégeket kísérnek a fővárosban.

Az ország elnöke, Sánchez Cerén mit szól a boldoggá avatáshoz?

Elnökünk – akiről elmondhatom, hogy vallásos ember – a felszabadításért harcolt a gerillamozgásban. Ő sikrázóan szavazott Romero boldoggá avatásáért. Most szó szerint kije-

lentette: „Kormányunk vezéralakot ismer fel Romero érsekben: világosság ő a mindenki jó életéhez vezető úton. Ő a mi kormányunk spirituális vezetője.” A salvadoriak tudják, hogy meggyilkolása óta egész Latin-Amerikában szentként tisztelik Romerót. De országunk ma még politikai és teológiai szempontból is megosztott. Az oligarchia a felsőbbrendű emberek kategóriáiban gondolkodik. Országunkban 150 multimilliomos áll szemben a szegények tömegével.

Róma most hivatalosan vértanúnak ismerte el Romerót. Mit jelent ez a tettesek, a gyilkosok számára?

Ha Romero érsek hivatalosan vértanúnak számít, akkor elsősorban azt kell hangsúlyozni, hogy a gyilkosok a szélsőjobboldali halálbrigádok tagjai voltak. Ez az igazság! És ez nagyon fontos El Salvador számára. Nagy köszönettel tartozunk Ferenc pápának, nélküle nem történt volna meg Romero boldoggá avatása.

El Salvadort jelenleg a „marák”-nak nevezett maffia-szervezetek erőszakos támadásai rázkódtatják meg. Statisztikailag nézve naponta 14 gyilkosság történik. Sok fiatal, attól tartva, hogy bekényszerítik valamelyik bandába, külföldre menekül. Segítséget jelenthet-e ebben az összefüggésben Romero boldoggá avatása?

Közvetlen hatást nem látok. Hosszú, nehéz út vezet ezeknek az erőszakosoknak a szocializálásához. Megtért bandatagok gyakran a fundamentalista szektákhoz csatlakoznak, s ezek közül némelyek üdvözlik a boldoggá avatást.

Romero nemzetközi alak lett. Milyen következményekkel járhat ez például Németország számára?

El Salvador sajnos nem kap fejlesztési támogatást Németországtól, a bűnmegelőző ifjúsági munka számára sem. Noha Németország ígért hiteleket az erőszak megelőzését célzó munkához, de ezeket nem lehet kifizetni, mivel az *Arena Párt* mindig ellene szavaz a parlamentben. Tehát az *Arena* nélkül nincsenek hitelek. Ez a párt meg akarja bénítani országunkat és annak baloldali kormányát. Németországnak mégis segítenie kellene.

Christian Modehn

Forrás: Publik-Forum, 2015/5